

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: 1 šiling.

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25

Pozamezna številka 10 grošev.

Leto V.

Dunaj, 27. majnika 1925.

Št. 21.

Deželni zbor

se je sestel dne 18. maja h kratkemu zasedanju, da sprejme najnujnejše zakone, predvsem zakon o kmečki bolniški blagajni, katerega veljavnost poteče koncem tega meseca, in spremeni poslovnik deželne uprave.

Po otvoritvi naznani predsednik, da sta odložila poslanca Landbunda Egger in Pušl svoja mandata (dr. Petek: čujte, čujte!) in da sta se pozvala namestnika Miha Feinig od Sv. Neže pri Velikovcu in Schober, ki nato pri-sežeta.

Prošnja na deželnega glavarja, da prepo-ve razširjanje zanikarnih knjig in časopisov na Koroškem, ker zastrupljajo mladino, se odkaže pristojnemu mestu. Predlog, da se pritisne na vlado, da zvezna železnica vpelje motorne gonilne vozove na Ziljski železnici se sprejme, ker se bo obrat potem sam izplačal, da odpade primanjkljaj 3 milijard. Socijalisti zahtevajo zboljšanje poštne zveze v Št. Jakob v Rožu in odpravo potnih viz v Nemčijo.

Koroški deželni zbor ima že 20 let star poslovnik, sprejet leta 1905, ki seveda ne odgo-varja več popolnoma današnjim zahtevam posebno po sprejetju nove deželne ustave lanskega leta. Poslovnik je nekako zrcalo vsega deželnega zbora in deželne uprave. Po novem poslovniku, ki stopi 1. junija t. l. v veljavo, se sestavljajo odbori po moči strank, se jamči tajna volitev, določa polurna govorna doba itd.; vsak predlog morajo podpisati 3 poslanci, prej 5. Predlog poslanca dr. Petka, da morajo podpirati predloge člani stranke, ker drugače ma-

le stranke ne pridejo do besede, ni dosegel za-dostne podpore.

Sprejme se predlog finančnega odbora, po katerem se dovoli 10.000 šilingov koroški zračno-prometni družbi za pospešitev zračnega prometa. Kakor znano, je bila 17. t. m. otvorjena zračna proga med Dunajem in Celovcem. Ena vožnja stane začasno še 100 Š, ki se ob večjem prometu zniža. Iz Celovca odhaja zrakoplov v pondelkih, sredah in petkih ob 8. uri zjutraj in nosi tudi zračno pošto, katere se vsak lahko posluži s primerno višjo poštnino. Zračnopoštne pošiljke se lahko oddajo na vsaki pošti. Seja se nadaljuje v pondeljek 25. t. m. in se bo bavila s kmečko bolniško blagajno.

Da naši čitatelji spoznajo delovanje naših poslancev, podajamo v naslednjem šele zdaj govore g. dr. Petka na zadnjem zasedanju ob priliki proračunske razprave, dne 28. januarja. In to zato tako kasno, ker smo šele pred kratkim dobili zapisnike v roke.

G. dr. Petek izraža začetkom zadovoljstvo, da se je kolikortoliko posrečilo kritje pripravljenosti 34 milijard, goji pa pomisleke proti načinu kritja. Ni pravilno, da jemlje dežela občinam davke po načinu zveze in povišuje davke, ki zadevajo predvsem kmečko ljudstvo.

Vse stranke grajajo davke. Vendar moramo ugotoviti, da Slovenci sitnosti nismo delali in da poročila o samopomoči in davčnih štrajkih niso prihajala iz slovenskega dela Koroške. Tudi nismo šli k finančnemu ministru in grozili s samopomočjo, če pridejo še novi davki. Izgleda, da vendar nismo taki iredentisti, za-

kakoršne se nas smatra; mi smo naše obveznosti napram državi in deželi izpolnili. Med izdatki vidim, da je za uradnike določeno 48,6% vseh izdatkov.

Vlada se je veliko preveč pečala s sanacijo državnega kakor narodnega gospodarstva. Veliko dela pa so zahtevala neprestana pogajanja z uradniki. Tudi mi Slovenci smo zato, da se uradnike primerno plača, vendar mora uvideti vsak, da imamo za naše razmere preveč uradnikov, vsaj pride na 6 do 7 prebivalcev že po en uradnik. Zato je treba resno misliti na upravno reformo. Nato govori g. poslanec o gospodarski krizi in priporoča trgovsko pogodbo z Jugoslavijo. Večkratna pogajanja niso imela uspeha, ker je prišlo še vedno do prepira med koroško in jugoslovansko vlado in te račune moramo plačati vedno mi. Mi nočemo biti temu na poti in to smo tudi že dostikrat dokazali, ali z druge strani še ni bilo opaziti resne volje.

Navesti hočem slučaj sestre Mutič, kuharice šolskih sester v Št. Rupertu. Lanskega leta je jugoslovanska vlada izdala ukaz, da je odpustiti vse avstrijske nameščence. Smatram za umestno, da bi se uvedla pogajanja. Mesto teh je prišel lepega dne v Št. Rupert orožnik, ki poiskal eno sester in rekel, da nima dovoljenja za bivanje na Koroškem. Hočem samo omeniti, da je sicer dotična sestra jugoslovanska državljanka, a je bila pripravljena in od leta 1918 nepretargoma tukaj. Sestra se je sklicevala na svojo pravico, a orožnik jo je komaj upošteval in prišel 13- do 15krat in vedno povzročil med sestrami veliko vznemirjenje. Končno je postalo to sestri prenemno ter je odklonila odhod in zahtevala, da prinese orožnik kaj od deželne vlade. Tega seveda ni bilo mogoče doseči. Če se že začne z represalijami, naj bi ne trpeli tretji. Pritožba na deželno vlado in na ministrstvo je še do danes nerešena, sploh ni bilo odgovora.

Še nekaj bi omenil, in sicer šikane pri vpo-tovanju na Koroško. Pri tem pa nočem odobravati vse, kar se na oni strani dogaja, vendar je znano, da je treba za potovanje na Koroško poseben vizum deželne vlade in mislim, da to še vedno obstoja (samo za one Korošce še, ki so zapisani v črni knjigi. Op. uređ.). Kdo pa prihaja na Koroško? Tisti Slovenci, ki so šli dol. Če je bilo to mogoče v prvem letu, ko so bila nasprotstva še zelo velika, umljivo, potem bi mislil, da bi se to nasprotstvo po treh, štirih letih po plebiscitu lahko že toliko izkadilo, da se brez težkoč pusti sem ljudi, ki so danes po-večini že jugoslovanski državljani. Mislim, da ti za Koroško niso več nevarni in da se lahko da našemu zastopniku v Ljubljani nalog, da sme izdajati vizume za celo zvezno ozemlje. (Dalje sledi.)

Seja deželnega kulturnega sveta dne 7. maja 1925.

Podpreds. Gruber poroča o sestanku predsednikov kmetijskih korporacij: V zadevi prostega prodajanja inozemskega zmrzlega mesa je vlada izjavila, da lahko deželna vlada zaukaže deklaracijo, da se mora tisto meso strankam izrecno zaznamovati kot tako. — Romunija se zanima za molzno živino. V Var-

PODLISTEK

Ksaver Meško:

Zakaj je dren ves krivenčasti.

Po ljudskem sporočilu.

Strica Brunda, medveda, je lomil glad, da je smrčal, kakor bi imel hud nahod. Že nekaj dni ni dobil nič tečnega in pametnega v želodec, tiste korenine pa, kar si jih je izkopal v gozdu, so mu tek in glad bolj povečale nego zmanjšale.

Pa se je napotil ponoči na lov, ves srdit na pismo pisano usodo, ki mu ne da nič slastnega ne za zajtrk ne za obed ne za večerjo.

„Če bi mi padel tale hleb sira z neba v usta“ — je pomišljal, poželjivo škileč goril proti nebu na veliko napetolično luno — „kar požrl bi ga“. Široko je odpiral žrelo, da bi mu luna kar zdrknila v prazni želodec. A na žalost ni marala pasti z nebesnega oboka.

„Če srečam človeka, z lasmi in kostmi ga požrem. Pa prav gotovo!“ je dejal, cincajoč svojo pot. In nič več ni maral pogledati vabljive lune na nebu.

A ljudje so spali in mu ni prišel ne eden na-proti.

V globokem razmišljanju, ali se pase morda kje v bližini kaka čreda in bi bilo nemara tam mogoče dobiti kos pečenke, je spel v tihi noči dalje.

Pa mu je naenkrat zaprla pot temna senca. Kar prestrašil se je, ko ga je senca in temra postava ob cesti nenadoma zbudila iz premišljevanja in tuhtanja.

Ozrl se je in videl, da stoji ob cesti ne baš visoko, ne predebelo, lepo vitko drevo. Na vse strani moli ravne, sloke veje. Z njih pa, glej, se rdeči v belem sijaju mesečine droben sad; kar posejane so veje z njim.

Brundo se je čutil vsega slabega od lakote in je počenil na pot ob drevesu. Gledal je lepo ravno drevo in razmišljal: „Ali so črešnje? Pa se mi zde malo čudne. Predolge in predrobne.“

Zmajeval je z glavo in predel dalje pričete misli: „Rajši bi imel sicer kako ovco nego tako le drobnarijo.“ — Kar brusil si je zobe ob misli na ovce in je globoko zajel sape, ali bi mu pač zadisalo odkod po ovcah in topli krvi. Pa mu ni. — „A kaj — preden od gladi umrem, se vendar lotim tele drobne nevolje. Če obiram kam blizu do jutra, nekaj bo že zaleglo.“

Postavil se je na zadnji nogi, s prednjimá se je povzpel po drevesu, ki se je pod njegovo težo precej nagnilo na stran, in je povohal sad. — „Kar nič ne diši. A teknilo bo morda bolje.“ — Pa je pričel z debelimi ustnicami obirati sad.

A komaj je zmalinčil z ostrimi zobmi prve drenove jagode, ki so se pač že rdečile, a niso še bile zmečane in zrele, je prav grdo zarenčal in izpljunil.

„Fej te bodi, kako kislá nesnaga! Še krče bi dobil v želodcu. Pa sem se že tako veselil. A čaj, poplačam te!“

Z mogočnimi šapami in ves razjarjen je ob-jel drevo, neusmiljeno mikastil in zvijal deblo in veje, kakor bi mu bile storile največjo krivico.

Od tistega časa je dren ves krivenčast in grčav.

šavi se vrši 24. junija kmetijski kongres. Kmetijska društva se vabijo k udeležbi. Davek na rezan les se je s 1. majnikom popustil, davek na okrogli les pa se vzdržuje, ker se potrebuje za kompenzacijo pri pogajanjih z Nemčijo (da nam Nemci kaj ugodijo, če jim davek popustimo).

Dolgo se je govorilo o

državnih gozdovih.

Iz državnih gozdov se dobiva na leto milijon metrov lesa, na servitute odpada 26%. Pasivne so samo tiste direkcije, ki spravljajo les s tujimi delavci, druge delajo vse aktivno, celo Solnograd, ki je zelo obremenjen s služnostmi. Da je preyeč uradnikov, se ne more reči, ker pride na 4000 ha le en gozdarski oskrbnik, uradniki obremenjujejo podjetje samo za 2%. Pasivne so direkcije na Zg. Avstrijskem in v Salzkammergut. Tu se je delavec najelo kakor državne nameščence, in ljudi, ki so spravili pred vojno 2,4 kubičnih metrov, ga spravijo zdaj samo 0,8. Le-to slabo gospodarstvo se mora spremeniti. Zakonski predlog pa, ki ga je minister predložil, se od vseh odklanja. Solnogradci imajo težke pomisleke radi servitutov: že zdaj ljudje težko pridejo do pravice, ko vendar lahko osebno pridejo v gozdarski urad, kaj pa bo potem, ko bo vse oskrbništvu na Dunaju? Splošno se je grajalo, da v postavi ni nobenega statuta za odbor, ki je nekako vsemogočen, upravna komisija pa ima odločevati samo v formalnih postranskih rečeh. Kaj pomaga, da oskrbniki jamčijo državi, ako sami nimajo nič premoženja? Da se postavni predlog predela, se je postavil odbor treh mož; novi predlog je medtem že došel.

Supersberg: Splošni odpor proti ti nameri je tolik, da si bodo tisti, ki jo hočejo, stvar še premislili. Saj mora biti še kaka druga pot, po kateri se iznebimo nastavljenih delavcev. Nekateri pravijo: „Kar je v postavi, je dobro, bojimo se tega, kar ni v nji!“

Schludermann: Kulturni svet naj se brezobzirno postavi zoper predlog; bojimo se te, da je stvar zamujena, ker se je včeraj v listih bralo, da je ministrski svet načrt že sprejel. Zdaj preostaja le ena pot: treba bo vpreči poslance. Mi hočemo le, da se upravljanje državnih gozdov reformira o tem pa v postavi ni nič, zato se vse prenese na Dunaj. Ustanovi se osrednji urad na Dunaju; kaj pomeni to za dežele, si lahko mislimo. Samoposebi je umevno, da so proti temu načrtu nastopile vse dežele, saj so nastopili celo lesni trgovci na Dunaju. Slabo se je gospodarilo samo na Zg. Avstrijskem in v Salzkammergut. Naj se naprej ne sprejema več novih delavcev, pa se bodo razmere v prav kratkem času spremenile. Kar drugod opravi en delavec, jih je tam šest; delavce se je vzgajalo k lenuharjenju, to je socialna skrb, ki se ne da več opravičiti. Za načelnika novega gozdarskega urada so si že določili človeka, ki niti strokovnjak ni, pa se mu je že obetala letna plača ene milijarde.

Dr. Stotter bere izjavo predsedništva: Na Koroškem imamo državne gozdarske urade, ki delujejo v neugodnih razmerah, a so aktivni. Bati se je, da se urad na Dunaju ne bo oziral na potrebe domače lesne industrije. In če kje nastane spor med državnim gozdarskim uradom, ki je na Dunaju, in posestnikom, bodo pravde za upravičene posestnike zelo težavne. Zato je upati, da soglasni odpor kmetov za brani vso namero.

Najemnina in pašnina l. 1925.

Agrarno-politični odsek je za l. 1925 nastavil ta-le vodila, po katerih se naj ljudje ravnajo letos, ko plačujejo najemnino zemljišča ali pašnino: za prvovrstno zemljišče 80 š za hektar, za drugovrstno 60 š, za slabša zemljišča 40. V izrednih slučajih se lahko gre višje ali nižje. Pašnina se je merila po ceni žive teže za do dvoletno govedo 12 kg, do triletno 16 kg, za ovce 3 kg, za žrebeta 18 kg, za dvoletna žrebeta 36 kg, za kobilu z žrebetom 60 kg.

Premije za dolgoletne posle.

Dežela je dala za nagrade, ki se naj razdele med posle, ki dolgo vrst let služijo pri isti hiši, 50 milijonov kron. Nagrade so se razpisale, oglasilo se je precejšnje število ljudi. Delitev se bo vršila jeseni. Reklo se je, da se naj ta nagrada ne trosi na drobno, posli, ki služijo

84

VABILO
na

III. redni letni občni zbor

Zveze koroških zadrug r. z. z. o. z., ki se vrši

v četrtek dne 4. junija 1925 ob 2 uri popoldne
v Mohorjevem domu v Celovcu,
Vetrinjsko obmestje, 26, desno

s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskih zaključkov za leto 1924 ter uporaba čistega dobička za leto 1924.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Volitev načelstva in nadzorstva za dobo 1925-29.
6. Sklepanje o obrestovanju deležev.
7. Slučajnosti.

Celovec, dne 25. majnika 1925.
IVAN VOŠPERNIK,
načelnik.

10 do 15 let enemu gospodarju, naj dobe višji znesek. Z letošnjo delitvijo se dobi pregled in se bo moglo prihodnjic več kaj storiti.

Dohodninski davek za l. 1924.

Agrarno-politični odsek se je pečal z navodilom, ki ga daje finančno ministrstvo davčnim oblastem za odmerjanje dohodninskega davka. Finančno ministrstvo se opira ne podmeno, da je kmetijski pridelek l. 1924 bil 10 do 30% ugodnejši kakor sicer! Kot dohodek se bo računal 40.000 do 60.000kratni katastralni čisti dohodek in 800.000 do milijon od odraslega goveda; v občinah okoli mest se računa več, v gorah manj. Dohodek iz gozda se računa posebej, drva, ki jih porabi kmečka hiša, se računajo za 2 milijona, za grajščino se računa 4 milijone. Večje nesreče pri živini se naj finančnim uradom naznanijo.

Na u: Mučno nam je slišati, da na Dunaju trdijo: L. 1924 se je 10 do 30% več pridelalo kakor navadno, in da se tako pride do 50.000-kratnega katastralnega dohodka. Koroška je vselej izvažala veliko ovsu, letos ga iz Laplate naročujemo.

Dr. Stotter naglašja, da odsek cenitev obžaluje, vsekakor pride po novi cenitvi v celovškem okraju kakih 1500 posestnikov iz tega davka.

Msgr. Podgorc se pridružuje ravnatelju zadružne zveze Nauu. Preneumno je trditi, da se je l. 1924 30% več pridelalo: leto je popolnoma pasivno, veliko kmetov žito kupuje po dragi ceni! Ministrstvo naj poprej vpraša kmetijske korporacije, predno začno delati s takimi podmenami. Kulturni svet naj se obrne na ministrstvo s primerno zahtevo.

Dr. Stotter: Kulturni svet je že februarja meseca poročal ministrstvu, kar zamore biti merodajno za cenitev gospodarskih dohodkov: da je bila letina zelo slaba, krompir gnil in za izvoz živine ni bilo možnosti.

Predsednik Supersberg: Ministrstvo jemlje davke, kjer kaj najde; da se v dohodke vračunava, kar se doma porabi, tega ne moremo zabraniti, ker tudi uradnik živi ob svoji plači. 50.000kratnega čistega dohodka ne moremo odobravati, ker ni resničen. Sicer pa dohodninski davek ni najvišji, zemljiški in občinski davek so veliko večji. Posestvo, ki ima osmero goved, bo plačevalo približno 600.000 kron dohodninskega davka. (Konec sledi.)

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Dne 17. t. m. so se vršile deželnozborske volitve na Gornjem Avstrijskem. Nastopalo je pet strank: skupna meščanska lista, socialdemokrati, narodni socialisti, komunisti in posebna krščanska lista delavcev in nameščencev. Einheitsliste dobi 44, socialdemokrati pa 16 mandatov. — Na zasedanje Društva narodov v Ženevi ne pojde zvezni kancler dr. Ramek sam, temveč pošlje zunanjega ministra dr. Matajo in finančnega ministra, ker še ni vse izpolnjeno, kar je bilo obljubljeni. Kancler pač upa, da se bo dalo še med zasedan-

jem Društva narodov vse izvesti. Položaj naših delegatov ne bo baš zavidanja vreden, in bi imeli lažje stališče, če bi se spravilo še prej vse v red. Dr. Ramek pušča strankam čas, da predloge dobro preštudirajo. Nam se pa zdi, da to le ni čisto pravi vzrok.

Nova redukcija ministrstev in državnega uradništva. Finančni minister dr. Ahrer je izdelal obširen načrt za sanacijo naših financ, ki predlaga znižanje števila ministrstev na tri in novo znižanje števila državnih uradnikov, približno 20.000. Ministrski svet se je na seji že bavil s tem načrtom, vendar pa še niso bili izvršeni nobeni sklepi. Med drugim se namerava popolnoma opustiti tudi zunanje ministrstvo, čegar posle bi prevzelo zvezno kancelarstvo. Glavna važnost se polaga na združitev sekcij in departementov. Kompetence, ki so bile dosedaj razdeljene na razna ministrstva in se tičejo le enega resorta, bodo sedaj družene v pristojnem ministrstvu. Na ta način se upa doseči 25% zmanjšanje števila uradnikov v centralnih uradih. Opuščenih bo dalje cela vrsta davčnih uradov in okrajnih sodišč. Na podlagi dr. Ahrerjevega načrta, ki je bil izdelan v smislu želj komisarja Društva narodov, dr. Zimmermanna upa vlada da se bo število državnih uradnikov zmanjšalo za nadaljnjih 20.000.

V strahu radi Koroške. Češkoslovaški tisk se še vedno peča z vprašanjem priključitve Avstrije k Nemčiji. Listi ponatiskujejo poročilo z Dunaja, ki omenja, da so krščansko-socialni krogi na Dunaju zelo nezadovoljni s sedanjo agitacijo nemško-nacionalne stranke. Znano je, da razpolagajo propagatorji z velikimi denarnimi sredstvi in da nameravajo izvršiti plebiscit. Politične stranke v Koroškem deželnem zboru so se izjavile proti ljudskemu glasovanju, v katerem vidijo veliko nevarnost. Kraljevina SHS. bi v slučaju združitve Avstrije z Nemčijo takoj sprožila svoje stare zahteve glede Koroške in Štajerske. Dunajski vodilni krogi so prepričani, da bo Jugoslavija uživala v teh zahtevah vso podporo velike in male antante. Tudi vprašanje koridora med Češkoslovaško in Jugoslavijo bo v tem primeru zopet postalo aktualno. Obe slovanski državi ne bosta nikdar dovolili, da bi imeli skupne meje Hindenburgova Nemčija in Horthyjeva Madžarska. — Tudi pariška javnost se bavi s tem vprašanjem. Pariški list razpravlja o predlogu, ki ga namerava staviti nemška vlada v svrhu, da omogoči združitev Avstrije z Nemčijo. Zatrjuje se, da se zavezuje nemška vlada podati vse potrebne garancije glede popolne varnosti in nedotakljivosti nemško-češkoslovaške in nemško-poljske meje pod pogojem, da antanta dovoli, da se Avstrija združi z Nemčijo. Proti temu načrtu, tako pravi pariški list, se bodo postavile vse nemške sosedne in druge evropske države.

Zimmermann o sanaciji Poljske. Generalni komisar je pred kratkem odpotoval v Varšavo, da prouči potek sanacije Poljske. Ko je uspehe proučil, je sprejel zastopnike poljskega tiska ter se v pohvalnih besedah izrekel o delovanju Poljske za sanacijo. Vse inozemstvo in vsi oni krogi, ki stremijo za gospodarsko obnovo Evrope, so z delovanjem poljske vlade zelo zadovoljni. Generalni komisar je izjavil ministrskemu predsedniku Grabskemu, da znači sanacija Poljske zelo važno dobo v gospodarskem razmahu Evrope, in to posebno vsled tega, ker se je izvršila v zelo kratkem času in tudi zelo uspešno. Končno je dr. Zimmermann pristavil, da se je na Poljskem mnogo naučil in da hoče marsikatero dobro uporabiti tudi pri nas.

Komunistični atentati. Veliko pozornost je zbudilo zadnje dni v jugoslovanski javnosti razkritje velike družbe komunističnih atentatorjev po beograjski policiji. Preko noči se je izvršila cela vrsta hišnih preiskav in aretacij. Po zaplenjenem materijalu, med katerim je dosti spisov in orožja, ter po izpovedbah aretirancev je zdaj nedvoumno dognano, da so sumljivi komunistični elementi, deloma doma iz Bolgarije, pripravljali po boljševiških navodilih slične strahote kakor v Bolgariji. Nameravali so spustiti v zrak vsa večja vladna poslopja ter ubiti vse vodilne vladne može in tudi kralja. Dognano je nadalje, da so ti atentatorji prihajali z Dunaja, kjer imajo boljševiki svoj teroristično centralo, zalogo orožja in denar-

ja, ter neprestano kujejo naklepe, kako bi v glavnih mestih evropskih držav z atentati in strahotami povzročili zmede. Zato je jugoslovanska vlada storila korake pri naši vladi, ki je obljubila, da bo ukrenila vse potrebno proti komunistični agitaciji. 70 oseb je bilo zaprtih, ki so po večini Bolgari, Rusi in Madžari. Napad bi se imel izvesti 15. t. m., pa je zaroto policija prej odkrila. Razprava proti aretirancem bo prinesla gotovo še marsikatero zanimivo podrobnost. — K temu trdi dr. Mataja, da komunistične centrale na Dunaju ni.

Razorožitev Nemčije. Poslaniška konferenca bo poslala nemški vladi noto, v kateri se zahteva, naj velika nemška industrijska podjetja, ki so prej izdelovala orožje, podro razne naprave, ki se dajo z lahkoto zopet urediti za izdelovanje orožja. Izpolnitev tega pogoja bi bila za Nemčijo uničujočega učinka. Dalje zahteva nota popolen razpust varnostne policije ter razpust vojaškega urada v državnem obrambnem ministrstvu, ki ni nič drugega, kakor prejšnji generalni štab. Od drugih zahtev je omembe vredna tudi ta, da naj bi se podrla trdnjava v Königsbergu. Nota Nemce ne bo razveselila. Zlasti industrija povdarja že zdaj, da je čisto izključeno ustreči zahtevi po uničenju vseh onih industrijskih naprav, ki bi mogle v slučaju vojne služiti v vojaške svrhe. Uničena bi bila s tem vsa železna, a tudi velik del kemične industrije.

Stresemannova izjava v državnem zboru. V svojem govoru je izjavil, da je celokupna državna vlada docela edina v tem, da se mora izvesti Dawesov načrt. Dalje je poročal o razorožitvenem vprašanju o vprašanju Kolinske cone, o garancijskem paktu in o Zvezi narodov. Glede vprašanja izpraznitve zasedenih ozemelj ne gre odrekati kulturnemu narodu, ki šteje 60 milijonov, samoumevno spoštovanje in enakopravnost. Napram Avstriji se bo gibala nemška politika v okvirju obstoječih pogodb. Da pogajanja med Nemčijo in Avstrijo glede ukinjenja vizuma niso imela uspeha, je treba zelo obžalovati. Avstrija naj bi ne uravnavala svojega postopanja s finančnih vidikov, ko gre vendar za važnejše probleme. Pri razpravi so socialisti predlagali nezaupnico vladi vsled zunanje politike. Stresemannov govor na francosko javnost ni napravil najboljšega vtisa.

Ameriški opomin. Ameriška vlada je uradno opomnila države, ki ji dolgujejo vojne dolgove, da je že skrajni čas za poravnanje teh dolgov. Uradni ameriški opomin so dobile: Francija, Italija, Belgija, Romunija, Grčija, Češka, Jugoslavija, Estonija in Litvanska. V opominu stoji, naj menjene države svoje dolgove Ameriki uredijo brez nadaljnjega odlašanja. Nota pravi, da Amerika ne mara na nikogar pritiskati, smatra pa, da je prva doba za obnovo že potekla in so države že v prijetnem položaju, da svoje obveznosti poravnajo.

DOMAČE NOVICE

Napoved dohodnine podaljšana. Zvezno ministrstvo je odredilo, da napovedi, ki pridejo do 30. maja, ni smatrati za prekasno vložene. Še enkrat pripominjamo, da dohodek do 12 milijonov ni treba napovedati, ker je davka prost, da je do 42 milijonov dohodkov treba naznaniti le višino dohodka, da je treba pri dohodkih čez 42 milijonov vposlati vsekakor napoved. Davčni oblasti je treba naznaniti davek znižujoče okolščine kakor nesreče, bolezni, uime itd.

Pravilo, da dela pijacha dobro voljo in veselo srce. Če bi bilo to res, bi morali biti dandanes ljudje neizmerno srečni in zadovoljni. Jasno je torej, da ljudi slepari — alkohol. Seveda, ako bi že v mladosti čitali „Mladega junaka“, kasneje pa „Prerod“ s prilogo „Zdravje“, bi to kmalu uvideli. Oba lista se naročata pri upravi „Koroški Slovenec“, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Sodalitas ss. Cordis Jesu ima sestanek v Celovcu na kvaterni četrtek dne 4. junija.

Škocijan. (Razno.) Naš rojak g. Jos. Gražar, meščanskošolski učitelj in profesor risanja na gimnaziji v Celju se je poročil v Galiciji pri Celju z gospodično Klemenčičevo. —

Mnogo sreče želijo svojemu nekdanjemu blagemu učitelju, ki je tudi kot šolski vodja v Apačah v najboljšem spominu njegovi učenci in rojaki. — Nesreča res ne miruje. Začetkom septembra lanskega leta je strela vdarila v gospodarsko poslopje pri Konečniku v Šmarkežu. V nedeljo dne 17. majnika pa je skoraj gotovo zlobna roka zapalila še drugo Konečnikovo gospodarsko poslopje pri Rožarju pod Šmarkežem. Še prvi hlevi niso docela popravljeni in zdaj že pride druga nesreča. Za pomilovati so tudi ubogi najemniki, ki jim je požar uničil kože in svinje.

Kotmara vas. (Smrt.) Po kratki zakonski sreči je ugrabila kruta usoda pd. Maliju na Ročici skrbno gospodinjjo. Ni pomagala svoječasno izvršena operacija, in po dolgih mučnih bolečinah nas je zapustila in se preselila v boljšo bodočnost, kjer ni muk in trpljenja. Obilna udeležba pri pogrebu je dokazala spoštovanje rajne in sočutje do moža, ki je z njo vred prenašal udarce mirno in udano v božjo voljo. Na svidenje! Zaostalemu možu in sorodnikom naše sožalje!

GOSPODARSKI VESTNIK

Hipotekna posojila in krediti.

Hipotekarno obratovanje je uničil padeč denarja, ki je omogočil dolžnikom povrniti dolga brez velikih žrtev. S stabilizacijo in pomankanjem denarja pa nastane za hipotekarne zavode nova doba vstajenja, ako se jim posreči najti za posojila in kredite nizko obrestno mero, katero more plačati tudi kmet. Hipoteka ni nič drugega kakor dolg, ki je krit z zastavljenimi imobilijami (z zemljo, stavbami) na ta način, da se dolg intabulira (vpiše) v zemljiško knjigo. Še le na to vknjižbo podeli naprošeni zavod hipotekarno posojilo ali kredit, ki se razlikujeta od drugih posojil in kreditov radi dolge povračilne dobe in manjše obrestne mere. Z ozirom na povračilno dobo razlikujemo:

a) obrestno ali fiksno hipoteko, s katero se dolžnik obveže, posojilo po preteku določenih let povrniti,

b) anuitetno ali amortizacijsko hipoteko, ki se odplačuje vsako leto z obrestmi vred na podlagi posebnega načrta. V zadnjih letih je prevladala fiksna hipoteka, ker se nihče ni maral zavezati za dolg rok z določeno obrestno mero. Fiksne hipoteke se s strani upnika ne smejo pred rokom odpovedati, dolžnik pa lahko enostransko odpove hipoteke zastavnih institutov in hipotekarnih zavodov. Posojilnice imajo pravico odpovedi ter smejo zahtevati povračilo dolga pred rokom.

Na eno posestvo ali hišo se lahko najame več hipotek, ki se vrstijo po vknjižbi v zemljiški knjigi, in mi govorimo o prvi, drugi in tretji hipoteki; vse hipoteke skupaj pa nikakor ne smejo in ne morejo presegati vrednosti posestva ali hiše. Prvovrstna ali pupilarna hipoteka je ona, ki se smatra na podlagi zakonskih odredb za neobhodno varno, drugovrstna pa ona, pri kateri se na popolnoma zadovoljivo zadoščenje ne more več računati. Prvovrstna hipoteka na hišo se vzame do polovice resnične vrednosti, na zemljo pa do dve tretjini, vendar odločujejo o tem postava in statutne odredbe. Kmet, ki si želi hipoteknega posojila, mora napraviti na zavod (banko, posojilnico) prošnjo, navesti veličino posojila, priložiti izveček iz zemljiške knjige, davčno polo, zavarovalnico proti požaru ter lahko zahteva, ako je svota jako velika, komisijo, ki preceni vrednost. Intabulacija dolga v zemljiški knjigi znaša 1 odst., ravno toliko pri izbrisanju in poleg tega se računajo še kolkli, notar in druge pristojbine. Omenjeni stroški se prihranijo, ako se v zemlji. knj. napravi zaznamba (Anmerkung) dolga, ki služi za zaporo (Sperrre) za nadaljne zaznambe; velja samo eno leto in je pristojbine prosta. Zaznamba neha, ako se objekt proda in novi posestnik prevzame obveznost ponovitve.

Z hipotekami se bavijo hipotekni zavodi, oddelki bank, posojilnice, ki izdajajo v dosego potrebnega kapitala posebne vrste zadolžnic, takozvane zastavnice (Pfandbriefe). Zastavnice so zavarovane z nepremičnimi posestvi, na katere so dali zavodi svoja posojila. Le na podlagi teh posojil se izdajo zastavnice, torej niso

hipotekarno zavarovane, kakor se mnogokrat sliši, ampak so odprti krediti, ki jih dajejo posojilnice, a katere se po postavi v slučaju konkurza pred vsemi drugimi dolgovi rešijo (odkupijo). Zastavnice so na imetnika sloveči papirji; posestniki vlečejo od njih obresti in jih lahko svojevoljno prodajajo. Kupujejo jih kapitalisti kot varno naloženi kapital, ki se obrestuje, dajo se pa tudi kot posojilo ter jih dotičnik sam spravi v denar.

Zaenkrat se izdajajo hipotekna posojila v svrhu reparature na pet let po 15 odst. in druga posojila po 16 odst. na leto, brez da bi se zahtevali stroški za režijo.

Narščanje hranilnih vlog. Dne 30. aprila t. l. so dosegle hranilne vloge pri 8 dunajskih velebankah, pri 3 velikih hranilnicah, pri Poštini hranilnici in pri Doroteju vsoto 314 milijonov šilingov, medtem ko so na 31. marca letos imele vrednost 290 milijonov šilingov. V teku meseca aprila 1925 so narasle hranilne vloge za 23 milijonov šilingov ali za približno 8 odstotkov.

Celovski pomladni sejem. Prignalo se je: 101 konj, 19 volov, 40 plemenskih krav, 7 telic, 311 svinj in 8 koz. Cene: težki konji 900—1200 šilingov eden, lahki konji 4—800 Š; voli 1,20 do 1,35, plemenske krave 1,20—1,50, klobasariče 0,90—1,10, telice 1,20—1,40, svinje 1,90 do 2,30 šilingov kg žive teže; koze po 30—50 Š ena. Trgovci so bili iz države, razpoloženje je bilo slabo.

Tržne cene. Celovec, Velikovec: pšenica 50, 50, rž 48,48, ječmen —, 42, oves 36, 38, koruza —, 33, krompir 25, 20 grošev za kilogram. Dunaj: Živina: voli 1,10—1,70, biki 1,12—1,55, krave 1,05—1,50, drobnica 0,60—1,—, teleta 1,80—2,60, mesne svinje 2,20—2,60, pitane svinje 2,40—2,70, ovce 0,90—1,— šilingov za kg žive teže. Žito: pšenica 53—54, rž 50—51, ječmen 42—46, koruza 29—30, oves 44—45, fižol 40—48, grah 40—50, grahorica 30—34, krompir 19—20 grošev za kg. Mlevski izdelki: pšenični zdrob 90—92, pšenična moka „0“ 85 do 87, ržena moka 71—73, pšenični otrobi 24 do 24½, rženi 25—26 grošev za kg. Krma: polsladko in sladko seno 12—14,25, kisló 8—8,50, slama prešana 7—7,25 Š za metercent.

ZADRUŽNI VESTNIK

Hranilnica in posojilnica v Glinjah in Borovljah.

Velikega pomena, rekel bi, prava dobrota za gospodarstvo so naše hranilnice in posojilnice. Koliko kmetij je bilo rešenih propada, koliko hiš je bilo sezidanih z njih pomočjo in kaj se je vse napravilo za zboljšanje in povzdigo gospodarstva. In vse to bi ne bilo mogoče, ako bi ne bilo naših hranilnic in posojilnic. Najstarejša hranilnica v Spodnjem Rožu sploh je Hranilnica in posojilnica v Glinjah z sedežem na Trati. Deluje že sedemintrideseto leto. Nje ustanovitelji so bili znani rodoljubi: trije bratje gg. Zablačani Lovro, gostilničar in posestnik na Trati, Miha, brodnik in posestnik, in Jakob, pd. Dremel, gostilničar in posestnik v Glinjah, Martin Štih, pd. Šlemč v Št. Janžu, Boštjan Mišic, pd. Bošt, Franc Colarič, stavbenik orgel in posestnik, Tomaž Widder, puškarski mojster in posestnik, Ludovik Borovnik, puškarski mojster in posestnik iz Borovelj, Valentin Goričnik, pd. Knježnik in Šimen Fric, pd. Kramar, posestnika v Glinjah, Andrej Vidman, posestnik in tkalec na Loki, Luka Boltej, posestnik, Luka Varh, Završnik in Boštjan Lučovnik iz šmarješke občine in drugi. Vodja ustanove pa so bili čast. g. župnik Dragotin Rova iz Št. Janža v Rožu. Od starih odbornikov živita še dva gosp., Ludovik Borovnik, ki je še danes član načelstva in gosp. Miha Zablačan, drugi sedanji odborniki delujejo pa tudi že čez 20 in 30 let. To je dokaz, da je zavod v pravih rokah.

Hči Hranilnice v Glinjah pa je Hranilnica in posojilnica v Borovljah, ki deluje osemnajsto leto. Tej načeljuje od ustanovitve gosp. Ludovik Borovnik in tudi pri ostalih članih načelstva in nadzorstva so se izvršile le male spremembe. Obe hranilnici sta bili prej vča-

njene pri Zadrudni zvezi v Celju, zdaj sta pa članici Zveze koroških zadrug v Celovcu.

Hranilnica v Glinjah je štela koncem leta 1924 537 zadrudnikov, poseduje dve hiši v Borovljah in eno hišo na Trati in mostno tehtnico. Stanje hran. vlog je bilo 70,361.892 K, stanje posojil pa 7,656.855, pri drugih zavodih naloženega denarja 9,000.000 K. V pretečenem letu je bilo nanovonaloženih 58,866.000 K posojil danih pa 60,100.000 K. Ves denarni promet je znašal 224,301.240 K.

Hranilnica in posojilnica v Borovljah je štela 118 članov; stanje hran. vlog. 50,000.000 kron, stanje posojil 36,085.200 K; nal. denarja je bilo 17,460.000 K, nanovo je bilo naloženih 46,676.174, posojil pa danih 23,600.000 K. Celoten denarni promet je znašal 162,282.277 K.

Vpeljati bo treba tudi pri nas šilingovo veljavo. Težko se nam zdi, ker je toliko malih vložnikov, ki so po malem znosili, si od usf pritrjali, da so spravili skupaj 200, 500, ali 1000 K, nekteri pa še več. In te vloge ne bodo štejele takorekoč nič. Če bi ostale krone, hranili bi jih vložniki za spomin na svojo pridnost in varčnost. Z enim, 5, ali 10 groši pa ni mogoče tratiti časa in tiskovin. Naj bi torej vložniki, ki to zamorejo, naj do 30. junija doplačali, da bi vloge znašale vsaj eden ali več šilingov.

Nastali so slabi časi, pomanjkanje denarja je splošno, prošnje za posojila se vedno množijo; radi bi ustregli vsem zanesljivim strankam, pa žali začela je pojemati smisel za skupni blagor. Marsikteri, ki ima še denar, ga drži doma v skrinji ali ga naloži v banko, če potrebuje pa posojilo, pride v posojilnico.

Treba je, da se držimo naših starih zavodov in s tem pripomoremo, da zamorejo tudi ti nam ali našim sosedom v potrebi pomagati. Ni poklic naših zadrug napravljati z denarjem „kšeft“, one so lastnina članov, in člani naj gledajo, da zamore od njih izvoljeni odbor rešiti svoje naloge.

Pliberk. V nedeljo 10. maja se je vršil pri Mlinarju v Pliberku občni zbor Živinorejske zadruge za Libuče in okolico. Načelnik je poročal o delovanju zadruge v preteklem letu. Potem so priglasili zadrudniki živino na zadrudni pašnik na Stiborjevo. Skupaj se bo gnalo 33—36 živine na pašnik. Gnalo se bo v ponedeljek 18. maja. Ob tej priložnosti se bo ogledalo zadrudno posestvo in se posvetovalo, kaj bo treba popraviti. Tudi se bodo tokrat dali v najem za košnjo nekateri travniki. — Popoldne se je vršil občni zbor Hranilnice in posojilnice v Pliberku. Pred občnim zborom je govoril čg. msgr. Podgorc o zelo aktualnih vprašanjih našega kmetijstva. Le obžalovati je, da je na shod prišlo tako malo gospodarjev, za katere je bilo predvsem predavanje namenjeno. Seveda so tudi ženske mnogo koristnega slišale.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Na Dunaju je 44,6% otrok krofastih. — Okrog Dunaja so bili 17. t. m. hudi nalivi, ki so povročili mnogo škode. — V Porurju se je pripetila zopet težka jamska nesreča. Skladišče 2000 l bencina se je vnelo in strupeni plini so vdrli v jame in zadušili 45 delavcev, 27 pa ranili. — V Celovcu nameravajo postaviti oddajno odnosno posredovalno postajo, ako se zgleda zadostno število radio naročnikov. Sprejemni aparat za male razdalje bo prišel na okoli 1/2 milijona, davek pa znaša mesečno 2 šilinga. — Dne 16. t. m. je umrl v sanatoriju Lasnitzhöhe pri Gradcu znamenit pravnik in bivši edini slovenski avstrijski minister dr. Ivan Žolger. — V Heddesheimu je strela ubila 5 oseb, ki so se vedrile na polju v utici. — Hindenburg ima 180.000 zlatih mark letne plače (1 marka — 16,820 K). — Brezposelnih je bilo na Koroškem 16. maja 2662. — Italijani prestavljajo nemške sodnike v čisto italijanske kraje, koroški Nemci so poslali slovenskega učitelja v čisto nemški kraj.

Kaj bereš z nosa. Ali lahko spoznaš z nosa človeka, ki ti na primer sedi v vlaku nasproti, popolnoma njegov značaj? To vprašanje je skušal rešiti dušeslovec Grenville Kloiser v neki knjižici, ki je izšla pred kratkim. Stojč na

Zahvala.

Koroški deželni zavarovalnici proti požarnim škodam.

25. aprila 1925 me je zadela nesreča požara.

Hvaležen dam na znanje, da sem z odškodbo, katero mi je naša domača zavarovalnica hitro in kulantno izplačala, zelo zadovoljen. Priporočam torej zadovoljen vsem mojim sosedom.

Koroško deželno zavarovalnico proti požarnim škodam.

Deščice, 29. aprila 1925.

Maks Isopp.

stališču, da je natančno poznanje tujega značaja največje važnosti za poslovni svet, je skušal iz potez obraza ugotoviti bistvo enega ali drugega človeka. Posebno važnost prisoja pisec nosu. Veliki nos kaže na močan značaj in krepko voditeljsko voljo; majhen nos govori o slabosti značaja. Oseba z dolgim nosom je krepkopoljna, marljiva in trezna. Rimski nos priča o določeni smeri volje o gotovem razpoloženju za napadanje, dočim kaže kraguljski nos krutost in pohlep. Ljudje z velikimi nosnicami so pogumni, drzni in krepkopoljni (energični), oni z majhnimi nosnicami so boječi, plahi in malo zdrže. Z visokega čela spoznaš fino čuteči in idealni značaj. Nizko čelo izdaja neumnega in topega človeka. Štiriočlato čelo imajo pametni, obzirni in odločni duhovi. Močno naprej nagnjeno čelo pomenja počasnost in neokretnost mišljenja, lahko nazaj nagnjeno čelo pa zmožnost domišljije in fino občutenje. Kdor gleda z velikimi očmi v svet je pošten, smel in plemenit. Srepi pogled pripoveduje o hladnosti in pomanjkljivi dušni sili. Vdrti oči so znamenje slabosti in samopašnosti. Oči, ki se široko odpro, kažejo prostodušnost in plemenito občutenje, dočim z ozko odprtih oči govori tesnosrčen in lokav značaj. Široka usta imajo dobro hoteči, sočuteči in potrpežljivi ljudje; tesna usta izdajajo slabost in malenkostnost. S tankih ustnic bereš hladnost, marljivost in zaprtost, z debelih pa poltenost, posvetnost in zdravo življenjsko silo. Če vse to drži, kar nam pripoveduje pisec, je pa gotovo dvomljivo.

Tudi ženske pod orožje! Radi stalnega nazadovanja števila prebivalstva v Franciji zahteva „Petit Journal“, da se iznese zakon, po katerem bi morale tudi ženske služiti v armadi. Imele bi vršiti službo v zaledju, ker ne izpolnjujejo svojih socialnih dolžnosti. „Intransigent“ soglašja z idejo, ker služba v zaledju ni nič težja od športa, ki služi ženskam v zabavo in radi katerega ne rode. List je celo mnenja, da bi bile ženske sposobne služiti tudi z orožjem, zakaj niso redki slučajji, da se poslužujejo revolverjev proti svojim možem, posebno pa proti ljubimcem. Ženske, ki imajo najmanj dvoje otrok, naj bi bile vojaške službe oproščene.

Arondirano posestvo

eno najlepših posestev v Libeličah, pd. Sevčnik,

izmera okroglo 50 job; približno 14 oralov dobro zaraslega gozda, ca 8 oralov travnikov, ostalo obdelana zemlja. Gospodarski stroji, žaga in mlin z vodno silo na lastni zemlji. Lep sadovnjak. Resnim kupcem daje pojasnila Ivo Močnik, nadučitelj v Libeličah. Dravograd-Meža. SHS.

Bratje in sestre ne spite!

Slovanska zavarovalnica na Dunaju

zavaruje proti požaru, odgovornosti, nesrečam na železnici, vlomu, za življenje itd.

Slovanska zavarovalnica

zavaruje pod najugodnejšimi pogoji z najnižjimi premijami.

Slovanska zavarovalnica

nudi članom Pol. in gosp. društva znaten popust.

Samo pri Slovanski zavarovalnici

bodo zvišali zavarovalnino in se nanovo zavarovali slovenski posestniki. 48

Obrnite se takoj na zastopstvo Slovanske zavarovalnice, Celovec, Viktringerring šte. 26.

Bencin-motorje

zelo priproste, posebno priporočljive za kmetijstvo od 3 do 6 PS tudi prevozne, domače mline razne velikosti, transmisijska in jermenska kolesa, žage za gaternice in cirkularje, najfinejše posnemalnice ter vse kmetijske stroje plačljive pod ugodnimi pogoji priporoča

Josip Božič v Dolini pri Grabštanju.

Zastopstvo „Asbestzementfalzschiefer“-ja (nova iznajdba) za kritje streh. 66

VABILO

na

občni zbor

Hranilnice in posojilnice za Št. Janž in okolico, ki se vrši

dne 7. junija 1925 ob 3 uri popoldne pri Tišlarju v Št. Janžu.

DNEVNI RED:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Volitev odbora in računskih pregledovalcev.
6. Zvišanje deleža in pristopnine.
7. Slučajnosti.

Ako ob določeni uri ni navzočih zadostno število zadrudnikov, se postopa po § 35 zadrudnih pravil.

K udeležbi vabi

NAČELSTVO.

Tovarniška zaloga usnja

Julijus Blass

Celovec, Novi trg šte. 4

Ima v zalogi vse kožne izdelke ter kupuje in prevzema v delo sirove kože.

Inserirajte v Koroškem Slovencu!